

The economics of auditor careers and audit markets

Citation for published version (APA):

Meuwissen, R. H. G. (1999). *The economics of auditor careers and audit markets*. Datawyse / Universitaire Pers Maastricht.

Document status and date:

Published: 01/01/1999

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Summary in Dutch

(Nederlandse samenvatting)

The economics of auditor careers and audit markets

(Een economische analyse van carrières van accountants en van de markt voor accountantscontrole)

Dit proefschrift presenteert een economische analyse van carrières van individuele accountants en van de markt voor accountantscontrole. Hiertoe zijn drie empirische studies verricht. Carrières van accountants worden onderzocht door middel van een studie naar de carrière-voortgang van accountants *binnen* accountantskantoren, alsmede door middel van een studie naar de mobiliteit van accountants *tussen* verschillende werkgevers. De analyse van de markt voor accountantscontrole heeft betrekking op een studie naar de structuur van de accountantsmarkt in drie landen (België, Duitsland en Nederland).

Het doel van dit onderzoek is tweeledig. (1) Ten aanzien van carrières van accountants tracht dit proefschrift een bijdrage te leveren aan de empirische literatuur door accountantskantoren te benaderen als verzamelingen van individuele accountants in plaats van als zelfstandige organisaties. Zodoende is het mogelijk om vraagstukken ten aanzien van de productie van accountantsdiensten, zoals het effect van cliënt-specifieke investeringen of het bestaan van kwaliteitsverschillen tussen accountantskantoren, te benaderen vanuit de optiek van de individuele accountant. (2) Ten aanzien van de markt voor accountantscontrole tracht dit proefschrift een bijdrage te leveren aan het meten van concurrentie op die markt door het introduceren van een dynamische analyse van marktstructuur.

Dit proefschrift omvat dus zowel onderzoek naar individuele carrières als naar concurrentie op de markt voor accountantscontrole. Aangezien menselijk kapitaal de belangrijkste productiefactor is bij de accountantscontrole, zijn beide onderwerpen nauw gerelateerd. De capaciteit van een kantoor om controles te verrichten wordt gevormd door de gezamenlijke capaciteit van de individuele

accountants [vgl. Gilson en Mnookin (1985)]. Indien accountants van werkgever veranderen nemen zij dus een deel van de capaciteit van het accountantskantoor mee. Dit beïnvloedt de concurrentiepositie van het kantoor op twee manieren. Enerzijds gaat een deel van de productiecapaciteit verloren. Anderzijds kunnen accountants die het kantoor verlaten eenvoudig hun eigen kantoor oprichten en daarmee een concurrent worden van hun vroegere werkgever. De dynamiek in de accountantsmarkt wordt dus voor een deel bepaald door carrière-beslissingen van individuele accountants. Hierdoor is de markt waar accountantskantoren diensten leveren aan cliënten (product markt) nauw verbonden met de markt waar men arbeidskrachten werft (factor markt).

Deze interactie tussen de product markt en de factor markt is in hoofdstuk 1 gebruikt als basis voor een beknopt overzicht van de empirische onderzoeksliteratuur op het gebied van accountantscontrole. Aangezien dit proefschrift een economische benadering hanteert wordt slechts economisch getint onderzoek besproken. Geconstateerd wordt dat vanuit dit oogpunt weinig onderzoek is verricht naar carrières van individuele accountants. Zodoende bevat hoofdstuk 2 een onderzoek naar de carrière-voortgang van accountants binnen accountantskantoren en onderzoekt hoofdstuk 3 de mobiliteit van accountants tussen verschillende werkgevers. Voorts blijkt dat bestaande studies over de markt voor accountantscontrole slechts een statische analyse hebben gehanteerd in plaats van een in de industriële organisatie literatuur gebruikelijke dynamische analyse. Hoofdstuk 4 beschrijft een onderzoek naar de dynamiek van de accountantsmarkt in drie landen. Deze drie empirische studies worden navolgend besproken.

In hoofdstuk 2 wordt de studie naar de carrière-voortgang van accountants binnen accountantskantoren besproken. Deze studie analyseert de invloed van een viertal factoren op de carrière-voortgang van accountants. Carrière-voortgang wordt gemeten aan de hand van twee criteria: het al dan niet bereiken van de positie van partner in een accountantskantoor en de snelheid waarmee deze positie bereikt wordt. Als verklarende variabelen voor carrière-voortgang worden opleiding, leeftijd op het tijdstip waarop men accountant wordt (als benadering voor studieduur), omvang van het accountantskantoor en het tussentijds veranderen van accountantskantoor gehanteerd. De gegevens over de carrières van accountants zijn verkregen aan de hand van ledenlijsten van het Koninklijk Nederlands Instituut van Registeraccountants (NIVRA). Deze ledenlijsten worden (twee)jaarlijks gepubliceerd en bevatten van iedere registeraccountant de werkgever en functie. De carrières van accountants worden geanalyseerd van 1970 tot 1998.

Uit voorgaand onderzoek blijkt dat opleiding een belangrijke variabele is bij het verklaren van carrière-voortgang bij accountants. Echter, dit onderzoek is verricht in de Verenigde Staten waar slechts het onderscheid bestaat tussen een driejarige en een vierjarige academische opleiding tot accountant. Zodoende is dit onderzoek slechts beperkt gebleven tot het meten van het effect van een additioneel jaar academische studie. Nederland biedt in dit geval een unieke mogelijkheid tot het vergelijken van de effecten van een academische opleiding en een praktijkopleiding (NIVRA-opleiding). De resultaten van deze vergelijking tonen aan dat academisch opgeleide accountants een grotere kans hebben om partner te worden van een accountantskantoor en dat zij bovendien sneller partner worden dan niet-academisch opgeleide accountants. Een multivariate analyse toont verder aan dat een langere studieduur de kansen op een partnerschap verlaagt, ongeacht de aard van de opleiding. Hieruit kan worden afgeleid dat de betere carrière-perspectieven van academisch opgeleide accountants niet het gevolg zijn van de aard van de opleiding, maar van de jongere leeftijd waarop zij registeraccountant worden.

Ten aanzien van de andere verklarende variabelen wordt geconcludeerd dat de omvang van het accountantskantoor en het tussentijds veranderen van accountantskantoor negatief zijn gerelateerd aan carrière-voortgang van accountants. Bovendien wordt geconcludeerd dat accountants die de accountantsopleiding relatief snel hebben doorlopen daardoor niet sneller partner worden.

Tenslotte wordt geconcludeerd dat academisch opgeleide accountants vergeleken met niet-academisch opgeleide accountants sneller en vaker een accountantskantoor verlaten indien ze daar geen partner kunnen worden. Blijkbaar vergroot hun meer algemene opleiding de kans op een functie buiten het accountantsberoep.

Hoofdstuk 3 onderzoekt de mobiliteit van accountants tussen verschillende werkgevers. Een dergelijk onderzoek verschaft inzicht in de productie van accountantsdiensten, bijvoorbeeld ten aanzien van het effect van cliënt-specifieke investeringen, het bestaan van kwaliteitsverschillen tussen accountantskantoren en het hanteren van een *up-or-out* promotiesysteem. Cliënt-specifieke kennis, verkregen door specialisatie of het bedienen van een beperkt aantal grotere cliënten, is minder toepasbaar op andere cliënten. Hierdoor kunnen accountants optimaal functioneren bij cliënten waarvan ze cliënt-specifieke kennis bezitten, maar zijn zij minder effectief bij andere cliënten. Ervan uitgaande dat accountants cliënten niet eenvoudig mee kunnen nemen indien zij veranderen van accountantskantoor, kan gesteld worden dat dergelijke kennis de mobiliteit van accountants verlaagt. In het geval van kwaliteitsverschillen tussen

accountantskantoren zullen deze weerspiegeld worden in het mobiliteitspatroon van individuele accountants. Verwacht kan worden dat mobiliteit van kantoren met een hoge kwaliteit naar kantoren met een lage kwaliteit eenvoudiger zal verlopen dan omgekeerd. Wat betreft *up-or-out* promotiesystemen kan verwacht worden dat deze voornamelijk worden gebruikt door grotere accountantskantoren aangezien zij daartoe de schaalvoordelen bezitten. Accountants van grotere accountantskantoren zullen hierdoor ten tijde van de beslissing of ze wel of geen partner kunnen worden een grotere mobiliteit vertonen.

Om de mobiliteit van accountants te analyseren is de statistische techniek *event history analysis* gebruikt. Deze techniek is bij uitstek geschikt voor onderzoek naar mobiliteit aangezien zij de mogelijkheid biedt om het tijdstip waarop mobiliteit plaatsvindt in de analyse mee te nemen. Daarnaast biedt deze techniek de mogelijkheid om variabelen die gedurende een carrière veranderen in de analyse op te nemen. Evenals de studie naar de carrière-voortgang van accountants (hoofdstuk 2), zijn de gegevens over de mobiliteit van accountants verkregen aan de hand van ledenlijsten van het Koninklijk NIVRA en wordt de mobiliteit van accountants geanalyseerd van 1970 tot 1998.

Allereerst is een model geschat van de mobiliteit van alle accountants. De resultaten tonen aan dat de mobiliteit in het begin van een arbeidsrelatie toeneemt en na drie jaar geleidelijk afneemt. Daarnaast laat deze analyse onder meer zien dat academische opgeleide accountants meer mobiliteit vertonen dan praktisch opgeleide accountants. De mobiliteit daalt sterk indien accountants een eigen kantoor hebben opgericht of indien ze partner zijn geworden in een accountantskantoor.

Vervolgens zijn specifieke vormen van mobiliteit onderzocht om de effecten van cliënt-specifieke investeringen, kwaliteitsverschillen tussen kantoren en het bestaan van *up-or-out* promotie systemen te testen. De bevindingen tonen aan dat, zoals verwacht kon worden op basis van de *human capital*-theorie, de mobiliteit daalt naarmate accountants meer cliënt-specifieke kennis bezitten. Als gevolg van een grotere specialisatie of meer cliënt-specifieke investeringen verminderen accountants zodoende hun mobiliteit.

Daarnaast geven de resultaten aan dat accountants wel overstappen van kantoren met een hoge kwaliteit naar accountantskantoren met een lagere kwaliteit, maar dat dit proces zich nauwelijks voltrekt in omgekeerde richting. Hieruit kan afgeleid worden dat kwaliteitsverschillen tussen accountantskantoren tevens tot uitdrukking komen in mobiliteitspatronen van individuele accountants.

Tenslotte wordt geconcludeerd dat *up-or-out* promotie systemen vaker worden gehanteerd door grote kantoren dan door kleine kantoren. Hierdoor ontstaat bij de grotere kantoren ten tijde van de partner beslissing (na een zeven-

tot tien-jarige evaluatieperiode) een uitstroom van accountants die geen partner kunnen worden. Dit effect is niet zichtbaar bij kleinere accountantskantoren. Naar verwachting kunnen zij vanwege hun kleinere omvang minder gemakkelijk een dergelijk systeem hanteren.

Hoofdstuk 4 beschrijft een vergelijkend onderzoek naar de structuur van de markt voor accountantscontrole in België, Duitsland en Nederland. De accountantsmarkt wordt in deze drie landen onderzocht door middel van zowel een statische analyse als een dynamische analyse. Een statische analyse meet de concentratie op de markt op één moment in de tijd, terwijl een dynamische analyse kijkt naar verschillen in marktaandeel tussen twee perioden. Om verschillen in marktstructuur tussen de drie landen te kunnen verklaren wordt tevens de regelgeving op het gebied van accountantscontrole in deze landen geanalyseerd. Het aantal accountants per accountantskantoor is in deze studie als maatstaf gehanteerd om het aandeel van een kantoor in de markt te meten. Deze gegevens zijn afkomstig van ledenlijsten van het Instituut der Bedrijfsrevisoren in België, de Wirtschaftsprüferkammer in Duitsland en het Koninklijk NIVRA in Nederland. De analyse heeft betrekking op de periode 1970 tot 1994.

Op basis van een vergelijking van regelgeving zal de Nederlandse markt voor accountantscontrole naar verwachting het meest competitief zijn. Vergeleken met de Belgische en Duitse regelgeving op het gebied van accountantscontrole zijn er in Nederland minder stringente toelatingseisen tot het beroep, is reclame toegestaan, is er geen minimale periode waarin cliënten niet van accountant mogen wisselen en zijn er geen restricties bij het vaststellen van de prijs voor een accountantscontrole. De Belgische en Duitse markt voor accountantscontrole hebben in vergelijking met elkaar een ongeveer even strikte regelgeving.

De analyse van de structuur van de markt voor accountantscontrole in België, Duitsland en Nederland laat zien dat de minder sterk gereguleerde Nederlandse markt de hoogste dynamiek vertoont maar tevens de hoogste (statische) concentratiegraad heeft. Hieruit kan worden afgeleid dat een hoge concentratiegraad niet automatisch betekent dat de markt minder competitief is. Immers, de Nederlandse markt heeft tevens de grootste verschuivingen in marktaandeel over tijd. Zodoende wordt geconcludeerd dat een dynamische analyse van de structuur van de markt voor accountantscontrole een beter beeld geeft van de mate van competitie in accountantsmarkten dan de tot nu toe gehanteerde statische analyse.

Tenslotte bevat hoofdstuk 5 een samenvatting van dit proefschrift en een reflectie op de verrichte studies. Deze reflectie bevat een bespreking van de relatieve

sterkten en zwakten van het onderzoek. Tevens worden de praktische implicaties van de conclusies van dit proefschrift besproken. Zo kan bijvoorbeeld de huidige trend tot meer industrie-specialisatie binnen accountantskantoren leiden tot minder mobiele accountants. Bovendien kan informatie over de timing van mobiliteit van accountants werkgevers inzicht geven in hoe lang accountants behouden blijven voor de organisatie. Daarnaast geeft de analyse van de markt voor accountantscontrole aan dat regulerende instanties, zoals de Europese Commissie, competitie in de accountantsmarkt moeten beoordelen op basis van een dynamische analyse. Tenslotte worden enkele aanbevelingen gedaan voor verder onderzoek naar carrières van accountants en de markt voor accountantscontrole.